

VRIENDT, Sam de (eigenlijk Samuel), kunstschilder (Schaarbeek 14 november 1884 - St.-Antoniüs-Brecht 26 juli 1974).

S. de Vriendt (rechts) met Cl. de Lanatsheer op een ijze-bedevaart.

Stamt uit een bekende Antwerpse familie van kunstenaars en Vlaamsgezinden. Zijn vader was de schilder en volksvertegenwoordiger Juliaan de Vriendt (z. aldaar). Zijn zuster huwde met August van Cauwelaert. Zijn oom was Albert de Vriendt, directeur van de Academie in Antwerpen, die na zijn overlijden door Juliaan werd opgevolgd. Sam studeerde o.m. bij zijn vader, die hij later zou helpen bij diens muurschilderingen in het raadhuis van Brugge. Hij ontwikkelde zich tot schilder van kinderportretten, gevoelige religieuze en historische voorstellingen en niet het minst van symbolisch geladen taferelen, geïnspireerd door zijn ervaringen als Vlaamsgezinde frontsoldaat in de Eerste Wereldoorlog.

In het katholieke flamingantische milieu van de familie De Vriendt maakte Sam al vroeg kennis met de Vlaamse en culturele actie. In Antwerpen werd hij in 1912 lid van de Groeningewacht en hij nam deel aan de activiteiten van Pro Westlandia. Bij het uitbreken van de oorlog in augustus 1914 nam hij dienst als vrijwilliger. Aan het front vond hij Joe English terug, zijn jeugdvriend en oud-leerling van zijn vader. Beiden stelden hun talent in dienst van de idealen van de Frontbeweging. Samen met English en de voordrachtskunstenaar Juliaan Platteau behoorde hij er tot de vriendenkring rondom Maria Belpaire. Bekend werd o.m. zijn tekening uit die tijd: De doden bidden voor Vlaanderen, een reactie op het verbod van Verschaeves Gebed voor Vlaanderen in een gebedenboek voor soldaten.

Na de oorlog, in 1919, huwde hij Godelieve Therssen, lid van een Vlaamse meisjesbond, die hij in Veurne had leren kennen, en vestigde zich in Antwerpen, waar hij tekenleraar werd aan de St.-Lutgardisschool en het St.-Henricusinstituut. In 1927 verhuisde hij naar Brugge, waar hij zijn artistieke activiteit combineerde met zijn werk als voorzitter van het Brugse Verbond van Vlaamse Oudstrijders (VOS) en als lid van het Comité van de Bedevaarten naar de Graven van de IJzer. Hij werd er directeur van de stedelijke academie. In mei 1940, bij de capitulatie van het Belgisch leger, werd hij door Koning Leopold geraadpleegd over de weerslag van de gebeurtenissen bij de bevolking. Namens de VOS-leiding gaf hij de vorst de verzekering „dat wij allen als één man naast hem stonden”. Hij had toen ook een onderhoud met Hendrik de Man en generaal Van Overstraeten. In augustus 1941 aanvaardde Sam de Vriendt het ambt van schepen voor Schone Kunsten van Brugge, waar hij, ter bevordering van het Kunstonderwijs, Renaat Veremans tot directeur van het conservatorium en Juliaan Platteau tot directeur van de schouwburg benoemde. Toen burgemeester Jef Devroe verhinderd was zijn ambt waar te nemen, werd De Vriendt burgemeester ad interim. Op het eind van de oorlog was het naar het getuigenis van Dirk Vansina hoofdzakelijk aan hem te danken, dat Brugge en zijn kunstschaten gespaard bleven: De Vriendt kon de Duitse bevelhebber ervan overtuigen de stad zonder verdediging te verlaten. Na de bevrijding verbleef hij een aantal maanden in de gevangenis, daarna vestigde hij zich te Schaarbeek.

Tot op hoge leeftijd bleef deze beminnelijke, offervaardige man zich mede inspannen voor de IJzerbedevaarten en voor de wederopbouw van de IJzer-

toren, waarin zich ook werk van hem bevindt, evenals in verscheidene kerken van de Westhoek en in de kerk van Spermalie, in Brugge, waarvan de kruisweg als een zijner beste artistieke prestaties wordt beschouwd. „Ik ken werkelijk geen werk dat beter de geest van de IJzer vertolkt dan dat van Sam de Vriendt”, zo getuigde Juliaan Platteau. Gaby Gyselen schreef: „Samuel de Vriendt, nooit luidruchtig wat de vormgeving betreft, blijft vooral de humanist die de superioriteit van de geest en milde ideeën over menselijke toenadering in zijn meest tragische beelden van het oorlogswee poogt te handhaven”.

In 1960 ontving hij bij zijn 75ste verjaardag, als tweede in Vlaanderen, het „lint van verdienst” van de nationale VOS-leiding.

LITERATUUR: *Samuel De Vriendt wordt 65 jaar*, in *De Standaard* (14 november 1949); - D. Vansina, *Kunstschilder en Vlaming Sam De Vriendt 75*, in *De Standaard* (14-15 november 1959); - *Kunstschilder S. De Vriendt gehuldigd*, in *De Standaard* (18 april 1960); - G. Gyselen, *De beeldende kunst aan de IJzer*, in *West-Vlaanderen* (juli-augustus 1964); - J. Platteau, *Samuel De Vriendt 80 jaar jong!*, in *West-Vlaanderen* (juli-augustus 1964); - Br. B., *Sam De Vriendt 80!*, in *'t Pallieterke* (12 november 1964); - J. Platteau, *Samuel De Vriendt 80 jaar*, in *De Vlaamse Oudstrijder* (15 november 1964); - P.J.A. Nuyens, *De Stille Getuige Samuel De Vriendt 80 jaar*, in *Gazet van Antwerpen* (1 december 1964); - G. Durnez, *Met een bloem in het geweer* (1965); - G.D. (= G. Durnez), *Sam de Vriendt vertolkte geest van IJzer-generatie*, in *De Standaard* (31 juli 1974).

GASTON DURNEZ